

SKY 403 Sağlık Yönetiminde Etik

Yrd.Doç.Dr. Alev Elçi
Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Aksaray Üniversitesi

Sağlık Kurumlarında Yönetim Etiği

Sağlık Kurumlarında Yönetim Etiği

- Kamu yönetiminde etik dışı davranışlar
- İdarenin sorumluluğu
- Sağlık hizmetlerinde idari sorumluluğu
- Sağlık hizmetlerinde hizmet kusuru
- Sağlık hizmetlerinde görev kusuru
- Sağlık hizmetlerinde kişisel kusur
- Sağlık kurumu yöneticisinin uyması gereken etik kurallar

Kamu yönetiminde en sık karşılaşılan etik dışı davranışlar

Haksız mal edinme, kötü iş yapma, kötülük etme, aşırma, zimmete para geçirme, kaçakçılık, resmi ihaleye fesat karıştırma, görevin gerektirdiklerini yaptıktan kaçınma, yetkiyi kötüye kullanma, gücün korkutmak ve işkence yapmak gibi kötüye kullanılması, kayırmacılık ve ayrımcılık yapmak, ihmal, dalkavukluk, hakaret, kötü alışkanlıklar, dedikodu ve aracılara yoluyla iş yürütme gibi eylem ve uygulamalar bulunmaktadır (Özdemir, 2008:187).

İdarenin Sorumluluğu

1. Hizmet Kusuru

1. Hizmetin **kötü** işlemesi, **geç** işlemesi, **hiç** işlememesi
 2. Kişisel kusur, "Hizmetle, görevle, kurumla, resmi kimlikle doğrudan ya da dolaylı olarak hiçbir ilgi ve bağlantısı olmadan ortaya çıkan kusura kişisel kusur denir" (Güran, 1976:56).
- Ortada hizmet kusuru varsa, idarenin sorumluluğu söz konusudur > dava idarî yargıda görülür
 - Kişisel kusur varsa, özel hukuk hükümlerine göre sorumluluk gündeme gelir > dava adli yargıda görülür

İdarenin Sorumluluğu

2. Kusursuz Sorumluluk

- Her türlü kusur fikrinden arınmış bir sorumluluğu ifade eder
- İdarenin kusuru bulunmasa bile, bazı zararlardan sorumlu tutulmasına neden olur

Sağlık Hizmetlerinde İdari Sorumluluk

- “ Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir” (Anayasa 56. Madde)

Sağlık Hizmetlerinde İdari Sorumluluk

- Kusur Sorumluluğu:** Sağlık hizmetlerinin kötü veya geç işlenmesi ile hiç işlememesi hallerinde idarenin kusur sorumluluğu ortaya çıkar(Kızılyel,2007:206)
- Kusursuz Sorumluluk:** Kusursuz sorumluluk, bir kusura bağlı olmaksızın, idari işlem veya eylemlerden doğan zararlardan idarenin sorumlu tutulmasıdır(Güran, 1982:21).

Sağlık hizmetlerinde Hizmet Kusuru

- Hizmete tahsis edilen araç- gereç eksikliği, sağlık personelinin hizmeti gerçekleştirmekte geç hareket edilmesi, idarece sağlık personelinin eğitim ve denetiminde gerekli özenin gösterilmemesidir.
- Hizmet kusuru halleri genel olarak; hizmetin **kötü** işlenmesi, hizmetin **geç** işlenmesi ve hizmetin **hiç** işlememesidir(Birtek, 2007).

Sağlık Hizmetinin Kötü İşlenmesi

- Sağlık kamu hizmetinin yürütülmesinde hizmetin kötü işlenmesine örnekler
 - Bozulmuş aşıların kullanılması,
 - Miyadı dolmuş ilaçların kullanılması,
 - Sterilize edilmemiş araç ve gereç kullanılması,
 - Koruyucu sağlık hizmetlerinden olan zorunlu aşılamaların eksik yapılması,
 - Yeterli mesleki bilgiye sahip olunmadan yapılan enjeksiyon nedeniyle hastanın kolunun kesilmesi,
 - Hastanın sedyeden düşürülmesi

Sağlık Hizmetinin Geç İşlenmesi

- Bu konuda örnek olarak
 - Hizmetin olağan sayılamayacak bir gecikme ile yerine getirilmesi,
 - İdarenin gerekli aciliyeti göstermeyerek ağır ve yavaş hareket etmesi nedeniyle bir zarara neden olması verilebilir.

Sağlık Hizmetinin Hiç İşlenmesi

- Verilebilecek bazı örnekler
 - Acil bir durum olmadığı halde hastayı **aydınlatma yükümlülüğünün** yerine getirilmemesi,
 - Aydınlatılmış onam formu olmadan hastaya müdahale edilmesi,
 - Acil hastaya anında müdahale edilmemesi nedeniyle hastanın yaşamını yitirmesi,
 - Şok yapma olasılığı olan bir ilacın uygulanmasında acil müdahale için gerekli ilaçların bulundurulmaması nedeniyle hastanın yaşamını yitirmesidir(Birtek, 2007).

www.tatid.org.tr/tatid/data/Document/264201311... C Alex ELECTIC(IST) PowerPoint found... You cannot open... Nigün SARP - BİC... Hastaya Ayıttım

Following form:

Bu bilgilendirme ve rıza formunu okudum / yalnam bna okudu. Dolayım, özerlele işlemi, işlemi risklerini ve işlemi yaptırılmadığım takdirde kararlaştırdığım riskleri ayrıca bu işlemi sonuçlanmamı bncarıda olamayabileceğimi bna anladım. Tüm anlaşımları anladım. Bu tıbbi işlem konusunda soru sorabilmem ve karar verebilmem için yeterli süre tanıdım ve bna iy bu hasta onam formundan bir nüsha verildi. Bu bilgiler rızmda bna / yalnamı bu rızdımın / işlemim gerçekleştirilmesine hiçbir şekilde olumsuz balaından kaynaklı itirazımı kabul ettiğimi beyan ederim.

Özerlele işlem konusunda aydınlatıldığımı, işlemi kabul edip emellettirini vererek belirttim; ve itirazlanmadı:

İşbu Form yukarıdaki ve aşağıdaki boşluklar doldurulduktan sonra imzalanmalıdır.

	Adı-Soyadı	Tarih-Saat	İmza
Hasta / Hasta Yakını			
Doktor			
Tanıtlık eden			

Notlar:
1. Hasta 12 yaşından büyük, bilinci kapalı, uygulanacak işlemi anlayabildiği durumda değil ya da hasta yetkisi yoksa may vekili tarafından verilir.
2. Bu form 2 nüsha dildir. Her nüsha hastaya / yakınına kılır.

Görev kusuru

- Hizmetin görülmesi sırasında veya hizmetin görülmesi dolayısıyla işlenen kusur görev kusuru
- Sağlık personelinin hizmetle ilgili olmayan kusurlu tutum ve davranışları kişisel kusur
- Salf kişisel kusurda dava kamu personeli aleyhine adli yargı yerlerinde açılır
- Hizmet kusuru halinde zarardan tamamen idare sorumlu olacak, görev kusuru durumunda ise kusur oranında personele rücu hakkı saklı/ zorunlu olmak kaydıyla idare sorumlu olacaktır

Kişisel kusur

- Sağlık personelinin yapmakla yükümlü olduğu hizmetten, idare tarafından kendisine bu hizmet için tahsis edilmiş olan araç – gereçlerden ve resmi sıfatından kesin bir biçimde ayrı olarak yaptığı faaliyetler sonucu bir başkasına zarar vermesi halinde ortada bir kişisel kusur vardır denilebilir. Mesai saati dışında evine giderek muayene ettiği ve yanlış tedavi uygulayarak ölümüne sebep olduğu bir vakadan dolayı doktorun sorumluluğu, nöbetçi doktorun hastayı taciz etmesi, sağlık personelinin hastaya hakaret etmesi örnek olarak verilebilir(Birtek,2007).

Sağlık Kurumlarında Yönetim Etiği

- **a-Mesleğin icrasına ilişkin kurallar:** Mesleğin değerlerini gözönünde bulundurma, ahlak kurallarına uygun davranma, meslek ilkelerini ve mesleki dayanışmayı sağlama, kendini geliştirme, mesleğin saygınlığını artırma, mesleki etkinliklerini saygın, adil ve dürüst yürütme,kişisel kazanç gözetmeme, mesleğin saygınlığını olumsuz etkileyecek etkinliklere katılmama.
- **b-Müşterilere ilişkin kurallar:** Kaliteyi değerlendiren, müşteriler arasında ayırım gözetmeyen, hastaları bilgilendiren, çalışan ve hasta mahremiyetine ve özerkliğine saygılı, özel hayata duyarlı hizmet ortamı yaratmak.
- **c-Sağlık kurumunun işleyişine ilişkin kurallar :** Mevcut kaynaklarla en iyi hizmeti sunmak, rekabet ve işbirliğine açık olmak, etkili işletmecilik tekniklerini uygulamak, güvenilir ve saygın olmak,

Sağlık Kurumları Yöneticilerin Uyması Gereken Etik Kurallar

- **a-Mesleğin icrasına ilişkin kurallar:** Mesleğin değerlerini gözönünde bulundurma, ahlak kurallarına uygun davranma, meslek ilkelerini ve mesleki dayanışmayı sağlama, kendini geliştirme, mesleğin saygınlığını artırma, mesleki etkinliklerini saygın, adil ve dürüst yürütme,kişisel kazanç gözetmeme, mesleğin saygınlığını olumsuz etkileyecek etkinliklere katılmama.
- **b-Müşterilere ilişkin kurallar:** Kaliteyi değerlendiren, müşteriler arasında ayırım gözetmeyen, hastaları bilgilendiren, çalışan ve hasta mahremiyetine ve özerkliğine saygılı, özel hayata duyarlı hizmet ortamı yaratmak.
- **c-Sağlık kurumunun işleyişine ilişkin kurallar :** Mevcut kaynaklarla en iyi hizmeti sunmak, rekabet ve işbirliğine açık olmak, etkili işletmecilik tekniklerini uygulamak, güvenilir ve saygın olmak,

Sağlık Kurumları Yöneticilerin Uyması Gereken Etik Kurallar

- **d-Personele yönelik kurallar:** Personelin etik davranış göstermesini sağlamak, personele özerklik tanımak, cinsel taciz gibi personele yönelik tehditleri engellemek, personelin kendini geliştireceği iş ortamını yaratmak, uygun şikayet mekanizmaları kurmak.
 - **e-Topluma yönelik kurallar:** Toplumun sağlık ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamak, tüm bireylerin eşit biçimde hizmetten yararlanmasını sağlamak, kararlarının toplumsal etkilerini göz önüne almak, topluma doğru bilgi aktarmak.
 - **f-Çıkar çalışması:** Yetki ve diğer ayrıcalıklardan şahsi amaçları için kullanmamak, potansiyel veya fiili çıkar çalışmalarının ortaya çıkmasını engellemeye önlemleri almak, personel atama ve finansal kararlarda diğer kişilere bilgi vermek.
- (Amerikan Sağlık Kurumları Yöneticileri Derneği)

Sağlık kurum yöneticileri ile hastanelerde yaşanan etik dışı olaylarla

- Resmi hastaların faturalarının çok abartılması,
- Ağır vakaların hastaneye kabul edilmemesi, sosyal güvencesi olmayan hastalara seçici davranılması,
- Hastaneye gelir sağlamak amacıyla hastaların gereksiz yere fazladan yatırılması ve tıbbi işlemlere tabi tutulması,
- Hekim ve tıbbi mümessil ilişkisinde; ilacın reçeteye yazılmasının pazarlık konusu olması, para medikal istem ve yaklaşımlar, çıkar karşılığı reçete yazılması,
- Hastalara Tabip odalarının veya Bakanlığın belirlediği fiyattan farklı ücret tarifesinin uygulanması,
- Sağlık kuruluşlarının pahalı tedavi gerektiren uygulamalardan ve gelir getirmeyen sağlık hizmetlerinden kaçınması,
- Hastanın sağlık durumu ve kişiye özel diğer tüm bilgilerin sır olarak saklanamaması olarak saptanmıştır (Şahin, 2005:160).

Kaynaklar

- <http://www.nilgunsarp.com/?p=51>